

Hoge commissaris te Djakarta (Lamping) aan minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Van Maarseveen), 2 nov. 1950

Voor Van Maarseveen persoonlijk, mede voor Stikker en Blom persoonlijk.

Van de gelegenheid dat de Rums als burens 'en familie' bij ons aten, maakte ik gebruik om Rum te spreken over de tegenwoordige stand van de Ambonaffaire. Ik wees op de merkwaardige situatie ontstaan door het afwijzende standpunt van de Indonesiërs inzake een langer verblijf van KL in Indonesië (vide mijn SP 81). Langzamerhand begon het er op te lijken alsof wij KL gaarne in Indonesië wilden houden waarna ik de gronden weergaf die er voor pleiten KL naar Nederland terug te krijgen. Wat moet er nu gebeuren, vroeg ik. Bij weigering van de RI om KL hier te houden waren wij contractueel gebonden het repatriatieschema te laten doorgaan. En wat zouden hiervan de consequenties zijn? Ik kon mij indenken - aldus vervolgde ik - dat bij een vertrek van KL-gedeelte naar Nederland, de Ambonezen naar de wapens zouden grijpen waardoor een ernstige situatie voor de RI zou kunnen ontstaan, ook al omdat zoveel goede troepeneenheden naar Ambon gedirigeerd. Weliswaar zou men dan kunnen stellen dat Nederland verantwoordelijkheid bleef dragen voor de Ambonezen in de kampen, maar RI zou het ons dan onmogelijk hebben gemaakt deze verantwoordelijkheid te effectueren. Ik vervolgde niet te willen en kunnen vooruitlopen op het standpunt dat mijn Regering tegenover dergelijke eventualiteit zou innemen maar kon mij indenken dat ik mijn Regering zou adviseren mij op te dragen de stand van zaken aan de UNCI mede te delen met het verzoek deze aan de VR over te brengen welk lichaam mijns inziens dan toch moeilijk zou kunnen ontkennen dat het odium van verder bloedvergieten geheel bij de RI zou liggen.

Bij het volgen van dit betoog zat bij mij vanzelfsprekend de bedoeling voor Rum te doen begrijpen dat dergelijke gang van zaken onze internationale positie zou versterken en de VR bij zijn tegenzin om Ambon op de agenda te plaatsen voor een nieuwe moeilijkheid zou stellen.

Ik zei persoonlijk nog mogelijke oplossing te zien in dier voege dat de RI aan de Ambonezen nogmaals autonomie en een zover mogelijk gaande amnestie zou waarborgen wanneer zij de wapenen zouden neerleggen, dat van Nederlandse zijde op de een of andere manier te verstaan zou worden gegeven dat een dergelijke oplossing ons redelijk scheen en dat wij dan in onderling overleg de repatriatie van de Ambonezen zouden regelen en daaraan annex het terugtrekken van de KL naar Nederland. Ik verklaarde mij geen illusies te maken over de mogelijkheid van verwezenlijking van dergelijke opzet, ook al omdat deze zou staan en vallen met de bereidwilligheid van Indonesische zijde om deze affaire anders dan met verder bloedvergieten te beëindigen, maar ik wilde persoonlijk geen enkele oplossing onbeproefd laten. Oplossing in onderlinge samenwerking zou bovendien aantonen dat de uniegedachte werkelijk inhoud had.

Rum reageerde eerst weinig en vroeg mij toen of ik deze gedachte met de Sultan had besproken. Ik antwoordde ontkennend: hij kon er op rekenen dat ik over politieke kwesties niet met andere ministers zou spreken buiten de Minister van Buitenlandse Zaken. Ik vroeg Rum toen of hij er mede accoord ging dat ik deze zaak met de Sultan zou bespreken en of hij daarvan voorstander was, op welke vragen Rum bevestigend antwoordde.

Ik maak mij weinig illusies dat de Sultan sympathiek tegenover mijn voorstel zal staan omdat de legerleiding bezwaarlijk de actie kan stopzetten vooral nu deze veel moeilijker blijkt dan aanvankelijk gedacht. Van het resultaat van mijn pogingen zal ik U op de hoogte stellen.